

„Van rondom rust.“

Maar nu heeft de Heere mijn God mij van rondom ruste gegeven: er is geen tegenpartijder, en geene bejegening van kwaad. I Kon. V:4.

In het leven der volkeren wisselen vrede en oorlog elkaar gestadig af. Zoo is het in onze dagen, en zoo was 't van ouds ook in Israël. In de dagen van Mozes, in de eeuwen der Richteren, en in de tijden van David was er gesadige woeling en onrust. En had het volk des Heeren van Josef af tot Mozes toe in 't land van Gosen al stillen vrede genoten, ook aan dien vrede kwam ten slotte een einde, en nauwelijks is het uit Egypte, of in de woestijn keert de volksrust aanstonds weder, om in de periode der Richteren eeuw na eeuw voort te duren. Feitelijk kan men dan ook zeggen, dat na den vrede in 't land van Gosen eerst onder Salomo's Koninkrijk bewind de volksvrede onder Israël terugkeerde, en althans een korte periode stand hield. Bij de inwijding van den nieuw gebouwen tempel was Salomo er zelfs van doordrongen, dat op dat oogenblik, bij wijte van hooge uitzondering, een heilige volksvrede onder Israël heerschen mocht. Mijn vader David, zoo betuigde hij, kon dit huis niet bouwen van wegen den oorlog, maar nu heeft de Heere mijn God mij „van rondom rust gegeven“, daar is nu „geen wederpartijder meer, en daar is geen bejegening van kwaad“.

Dat was voor Israël een heerlijk oogenblik, het genoot er ten volle in, en het was weelde van rondom, toen de prachtige tempel geopend en ingewijd werd, maar lang geduurd heeft die heerlijke vrede-toestand niet. Salomo zelf heeft straks, door de weelde verleid, zijn God vergeeten, zwerft in afgoderij mee af, en liet zich door de heidensche vrouwen, die hij ten huwelijk nam, verleiden.

Uitert kort heeft de weelde van Salomo's vrede dan ook geduurd. Reeds onder zijn zoon Rehabeam kwam het grooter deel van Israël tot afval. Te Dan en Bersaba werden de nabooste tempelken opgebroken. En wel verre van in te sluimeren bij het vredeleed, dat Salomo gezongen had, is het tot Bethlechem toe in het heilige land van Salomo's sterfverf veel overvloed en onrust geworden.

Het „van rondom ruste“ was onder Salomo Israels glorie, doch nauwelijks was Salomo ten grave uitgedragen, of de onrust kwam weder op, en tot het einde toe was de vrede uit Israël gebannen.

Dit „van rondom ruste“ spreekt ook ons in een stuk van ons eigen verleden toe. Na de worsteling op leven en dood, ons door Spanje aangedaan, naderde ook voor ons een periode dat „van rondom ruste“ werd; doch lang heeft 't niet geduurd, of op nieuw overvielen ons de oorlogsjaren en in zekeren zin hield dit aldoor aan tot de Revolutie van Parijs ook hier uitbrak, en Napoleon ons als vrij volk vernietigde. En scheen er daarna al vrede te komen, reeds in 1830 geraakten we op nieuw in oorlog, tot ten slotte, eerst tegen jaar later, ook van ons volk kon gezegd worden, dat er nu van rondom ruste kwam, en die toen ingetreden ruste heeft meer dan een halve eeuw mogen duren. Dit hield aan tot vóór nu vijf jaren, maar toen brak weer de fatale jimmer uit, en al mogen we onzen God danken, dat we zelf als volk buiten den oorlog mochten blijven, hard heeft de nood des levens toch sinds ook ons geknakt, en nog lange jaren zal de ramp die ons hierin overviel, haar nawerf gevoelen doen.

Evenals Israël onder Salomo zoo heeft ook Nederland de vorige eeuw een periode van „rondom ruste“ mogen genieten, maar stand hield die weelde ook ten onzent niet. Wel toch hoort men nu van een komend welstand spreken, en beelden niet weinigen zich in, dat straks de eeuwige vrede zal worden ingeluid, maar wie mede voelt met zijn volk bespuert toch nu reeds, wat onzekerheden intreden, wat nieuwe noodden ons bedreigen, en hoe uiterst zwak het fundament is, waarop de nieuw opgedane wereldvrede alsnu zal moeten rusten. Men bidt om vrede, men duist schiet op vrede rekenen, soms zelfs kunnen we onze overleggingen niet van de heerlijke vredesgedachte vervreemden, maar toch blijft in de verte de brandklonk luiden, en is 't schier of de rookende vlammen reeds weer uitslaan.

Een duurzaam voortleven in wat van „rondom rust“ zal wezen, wacht Gods kinderen eerst op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel, maar is ons voor ons leven op deze ingetrokken wereld niet beschiden. Een enkel maal moge er een Salomonische periode in ons volksleven inschrijven, maar gelijk het in de dagen van Israël was, zoo blijft 't ook nu; een spannende onrust en een dreigen van het wee blijven ook voor ons de regel, met slechts zeer korte uitzonderingen van wat meer „hijnevrede“, dan vrede Gods op aarde is. Zoo lighen de historische feiten er toe, en zoo zal 't voortduren tot aan het einde. Een enkel maal als bij hooge uitzondering een korte periode van „rondom rust“, doch dan ook juist door die rust, evenals in Salomo's dagen, de wereldzin op nieuw uitbrekend, de afval van den hoogen God steeds verder voortkruipend, juist zoals we op 't laast der vorige eeuw ook ten onzent den breedten volkskring in puur materialisme verdorven zagen.

Dat materialisme heeft nu reeds weer zijn zelf overleefd, en er schijnt terugkeer naar hooger en heiliger te zijn; doch ook nu sloegen de priesters van deze nieuwe religieuze opkavering wijlings het zijpad in, en stopten ze voor het eenig reddend Evangelie de ooren toe. Nu kan dit niet bevremden. Het is zoo geweest door alle eeuwen heen, en 't zal zoo blijven tot eens de Christus op de wolken wederkeert; en wie bij 't Woord wil leven zal op zijn hoede zijn, om niet op 't Salomonisch „Van rondom rust“ mee in te sluimeren, maar 't verstaan en er zich welbewust aan overgeven, dat 't, tot aan het einde toe, strijd en moeite, worsteling en tegengestelling op deze aarde blijven zal. We geven aan geen Salomonische verwachting ons over, om niet straks als Salomo van de heilige paden af te toelen. Dankend aanvaarden we elke verademing die onze God ook ons volk voor een wijle toebedeelt, maar toch geven we geen oogenblik de stellige overtuiging prijs, dat het op deze aarde, tot aan ons sterfen toe, strijd en worsteling blijven moet, en dat het steeds onze bede zal blijven, of het den Heere behagen moge, ook ons in die niet te mijden worsteling trouw voor zijnen Naam te doen opkomen.

Ook in 't hachelijke tijdsgewricht, dat we thans doorleven, zal daarom 't Heeren volk er tegen waken, dat het zich niet overgeve aan bedriegelijke illusien. We mogen daarom zeer

zeker het oog niet sluiten voor den zegen die ook in de wereldworseling die we thans mede doormaken, schillen kan. Zelfs in onze bedehuizen ontwaart men het, hoe veel dichter de schare zich verdrikt die uit gebiedsdrang opkomt. Ook aan de predikers kunt ge het beluisteren, hoe veel warmer en iniger toon in hun aangrijpend woord te beluisteren valt. En al moet, helaas, geklaagd, dat in den breedten wereldkring de zucht naar tooneelvermaak en naar min reime weelde niet slechts aanhield, maar zelfs toenam, toch mag dankbaar erkend, dat onder de vrome bevolking een hooger ernst zich afteekende, en een inniger uitzien naar de hulpe Gods openbaar werd.

Wat voor de onderling verbitte natiën in de eerstkomende jaren te wachten staat, kan geen profet ons met gewisheid voorspellen. Er kan ja een verhooving van onze bede naderende zijn, maar 't kan ook wezen, dat nieuwe teleursteling ons opwacht. Doch wat ook de eerst naderende uitkomst brenge, 't zij 't voor een wijle ook onder ons een „van rondom rust“ worde, 't zij 't vredesnet, dat men bezig is te weven, weer plotseling aan flarden wordt gescheurd, de geestelijke strijd van Gods volk blijft rusteloos doorgaan. Laten we ons daarbij nu door de ijdele verwachtingen der wereld verlokken, dan zal juist ons straks te langer nederslag de ziel beangstigen, en 't „ruste van rondom“ niet onder de volken, maar in het verborgen zieleleven, zal dan alleen uw deel zijn, indien ge te midden van de onrust in het leven der volken, den vrede in u voelt nederdalen niet door het luid geroep der Diplomaten, maar uit de verborgen genade van uw God.

Dr. A. K.

Amsterdam, 28 Februari 1919.

Raakt onze critiek op het „doctorenambt“ in Art. 2 onzer Kerkenorde meer een theoretisch vraagstuk, omdat in de praktijk zulk een kerkelijk doctorenambt nooit of nergens in onze Gereformeerde Kerken bestaan heeft, van veel ingrijpender beteekenis is het tweede punt, waarop we bij onze critiek op de Kerkenorde wilden wijzen, nl. of het *ambt der geloovigen hierin wel genoegzaam tot zijn recht komt*.

Nóch de Roomsche noch de Lutherse Kerk kent een ambt der geloovigen. In de Roomsche Kerk heerscht het ambt der hiërarchisch geordende geestelijkheid absoluut over de geloovigen, die als „leeken“ alleen andere roeping hebben dan om onvoorwaardelijk voor dit ambtsgezag te buigen. En in de Lutherse Kerk is dit feitelijk niet anders, want al heeft Luther zelf in zijn eerste groote reformatorische geschriften het warm en bezielend voor de vrijheid van den Christenmenschen opgenomen en alle hiërarchie bestreden, omdat elk Christen een priester is, in de praktijk heeft de Lutherse Kerk steeds aan de gemeente alle medewerking aan de geregering der Kerk ontzegd en de geloovigen toch weer gemaakt tot een kudde schapen, die alleen te volgen hadden, maar die geen zelfstandige taak in de Kerk bezaten. Het Lutherse Kerkrecht beschouwt, zoals het van Lutherse zijde zelf is uitgedrukt, de gemeentelieden nooit als *subject*, maar alleen als *object* van de Kerkregering. Het zwaartepunt valt bij de Lutherse Kerkrecht geheel op het *ambt der lekerker*; de geloovigen zijn onmondige leken, die alleen in zooverre tot de Kerk behooren, als zij dienst doen als voorwerpen om door het ambt bewerkt te worden. Een zelfstandige taak en roeping hebben deze geloovigen niet.

Geheel anders is het in de Gereformeerde Kerk, waar onder de leiding van Calvin het ambt der geloovigen weer ten volle erkend is geworden. De Kerk als instituut bestaat volgens Calvin niet in het *ambt*, waarbij dan als aanhangsel de „leeken“ komen, maar wortelt in de vergadering der ware Christ-geloovigen. Niet zoals Rome zegt: waar een bisschop is, daar is een Kerk; en ook niet zoals de Lutherse Kerk leert: waar een predikant is, die het Woord en Sacramenten bedient, is de Kerk, maar waar een gemeente van Christ-geloovigen is, zegt het Gereformeerde Kerkrecht, daar is een openbaring van Christus lichaam. De geloovigen, niet het ambt, vormen de Kerk.

Vandaar dat de geloovigen in de Kerk dan ook volstrekt niet optreden als *onderdanen*, die alleen maar tot taak hebben om hun ambtsdragers onbepaald te gehoorzamen, maar dat zij, naast het ambt in engeren zin genomen, een zelfstandige roeping ontvangen hebben. Met het woord van den Apostel Petrus: „*gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom*“ (1 Petrus 2:9) wordt door den Gereformeerde ernst gemaakt ook op kerkelijk terrein. Gods kinderen, die koningen en priesters zijn, kunnen dan ook niet in de Kerk onderdanen zijn van eenige hiërarchische macht. Onderdaan zijn zij alleen van Christus, den eenigen Koning in de Kerk, en gehoorzaam hebben zij alleen te zijn aan Zijn Woord. Daarin bestaat de vrijheid, waartoe Christus ze geroepen heeft.

Aan de beteekenis, die het ambt in eigenlijken zin genomen voor de Kerk heeft, voorzover dit door Christus is ingesteld, wordt daarmede door den Gereformeerde niets te kort gedaan, evenmin als aan den plicht van elk geloovige om aan deze ambtsdragers gehoorzaam te zijn, voorzover deze ambtsdragers trouw zijn aan Christus en uitvoerders van Zijn Woord. Want deze gehoorzaamheid geldt dan niet den mensch, maar Christus zelf, voor wien alle knie zich buigen zal. Maar naast dit ambt in eigenlijken zin hebben ook de geloovigen in Christus' Kerk een ambt, d.w.z. een door Christus hun opgedragen taak en een door Hem hun geschonken bevoegdheid, die zij niet aan de Kerk of hare ordinarissen, maar aan Christus zelf ontleenen. Dit nu komt in drielei uit. Vooreerst daarin, dat de geloovigen het recht hebben elke daad van de ambtsdragers te toetsen aan Gods Woord en wanneer die daad daarmede niet overeenkomt, geroepen zijn om op die daad critiek te oefenen en zich daartegen te verzetten. Ten tweede daarin, dat aan

de geloovigen de macht is geschonken om de ambten in te stellen, waar deze er nog niet zijn, de ambtsdragers voor deze ambten aan te wijzen, en evenzoo, wanneer de ambtsdragers ontrouw worden aan hun Goddelijke roeping, hen af te zetten en door andere ambtsdragers te vervangen. En ten derde daarin, dat de ambtsdragers bij elke gewichtige handeling van Kerkregering of tucht nooit buiten de gemeente om hebben te handelen, maar zich te vergewissen hebben, dat de gemeente daarmede instemt en daaraan hare goedkeuring hecht. Het *nil sine consensu plebis*, d.w.z. niets zonder de toestemming der gemeente, is een der grondregels van ons Gereformeerde Kerkrecht. Al komt de potestas directiva, d.w.z. de leidende macht, aan de ambtsdragers toe, die leidende macht mag nooit een heerschappijvoeren over het efrdele des Heeren worden. De geloovigen zijn geen onmondige kinderen, over wie eenvoudig beslist wordt door hun meerderen, maar zij zijn mondigere kinderen Gods, die zelf moeten medewerken en mede instemmen met elke kerkelijke handeling.

Men heeft het Gereformeerde Kerkrecht daarom niet ten onrechte een *demokratisch* Kerkrecht genoemd en er op gewezen, hoe dit democratisch karakter van de Gereformeerde Kerk overal waar het invloed op het volksleven heeft, een gezonde democratische ontwikkeling van dit volksleven in de hand heeft gewerkt. Autocratie en aristocratie verdragen zich niet met het Calvinisme. Het Calvinisme is overal opgekomen voor de volksvrijheid en de volksrechten. Enmits men het woord democratie maar niet opvat in den zin van volkssoevereiniteit, maar van een invloed gunnen van het volk op de regeering, dan is er geen het minste bezwaar om het Gereformeerde Kerkrecht aldus te noemen. Want de vrijheden en rechten dergemeentelieden zijn nergens beter gewaarborgd dan in het Gereformeerde Kerkrecht.

De machtige democratische strooming, die thans onder leiding van Amerika door de wereld gaat, heeft daarom op zich zelf niets, waarmee de Calvinisten niet van harte zouden kunnen sympathiseeren. Amerika zelf dankt zijn rijk ontwikkelde democratie aan het Calvinisme, en ook in ons eigen land is het verweer der Calvinisten steeds tegen het oligarchische bewind der regentenpartij gegaan. Dat deze algemeene geestesrichting niet alleen op politiek, maar ook op kerkelijk gebied haar invloed zal doen gelden, spreekt wel van zelf. Voor ons Calvinisten kan hierin niet anders dan winste liggen, en we behoeven daarom deze democratische richting niet met zekeren argwaan zoo veel mogelijk buiten onze erve te houden, maar we kunnen haar met blijdschap begroeten. In Duitsland heeft de opperheerschappij van den Staat over de Kerk en haar door en door hiërarchische inrichting aan de Kerk nameloos veel kwaad gedaan en haar aan de macht van het ongelooft overgeleverd. In de Hervormde Kerk in ons eigen vaderland ziet men evenzeer, hoe deze hiërarchische regeeringswijze de Kerk van Christus tot diepe ellende heeft gebracht. Een losmaking van den band tusschen Kerk en Staat, ook van den financieelen band, zoodat de Kerk weer gedwongen wordt niet op Staatsmacht en Staatsgeld te leunen, maar haar kracht in het *geloof* zelf te zoeken, zou een zegen voor de Kerk zijn. *Selfgovernment*, d.w.z. dat de gemeente zelf haar ambtsdragers kiest en die niet door een macht van buiten aan de gemeente worden opgedrongen, was steeds de eisch van het Calvinisme, evenals het eisch dezer democratische strooming is. En zelfs het algemeen kiesrecht — nog daar gelaten de vraag of het op staatkundig gebied de meest juiste uitdrukking is, om de medewerking van het volk tot uiting te doen komen — werd in de Kerk reeds lang toegepast, waar in onze Gereformeerde Kerken nooit censurkiesrecht bestaan heeft evenmin als men het kiesrecht aan stand of intellect verbonden heeft, maar dit aan ieder lid der Kerk schonk, alleen omdat zij een lidmaat der Kerk was.

Juist deze sterke democratische strooming, die thans heerscht, doet echter met nadruk de vraag opkomen, of onze Kerkenorde geen revisie behoeft, om de rechten der gemeentelieden beter tot uitdrukking te doen komen. Het Gereformeerde Kerkrecht erkent deze rechten *theoretisch* volkomen; bij Calvin kan men de meest krasse uitspraken over dit recht der gemeentelieden vinden. Voetius, onze groote Canonicus, trekt de lijnen zuiver en scherp en komt telkens voor dit recht der gemeentelieden op. Maar onze Kerkenorde, die de praktijk van ons kerkelijk leven aangeeft, laat op dit punt een zwak geluid hooren. Wie in al de artikelen onzer Kerkenorde naar dit ambt der geloovigen zoekt, vindt er nauwelijks iets van belang. Onze Confessie spreekt niet op één punt klaar en duidelijk dit ambt der geloovigen uit. Onze Kerkenorde laat het zoo even hier en daar om een kler van de deur heenglijden, maar heeft het geen zelfstandige plaats in ons kerkelijk leven geschonken. En daarin schuilt voor de toekomst van onze Kerk een veel ernstiger gevaar dan men wel meent.

Is de Hervormde Kerk een schijnkerk?

XI.

Zal men over de Hervormde Kerk een billijk oordeel vellen, dan dient er in de eerste plaats wel onderscheid gemaakt te worden tusschen de Synodale organisatie, die Koning Willem I aan deze Kerk heeft opgelegd, en de plaatselijke Kerken die in deze organisatie zijn ingevoegd, terwijl in de tweede plaats weer evenzeer onderscheid moet worden gemaakt tusschen deze plaatselijke Kerken zelve, omdat zij vol-

strekt niet alléén een en hetzelfde type van Kerk vertoonen.

De eerste onderscheiding tusschen de Synodale organisatie en de plaatselijke gemeenten of Kerken, die daarin zijn opgenomen, vindt haar grond reeds daarin, dat deze plaatselijke gemeenten of Kerken haar ontstaan niet danken aan deze Synodale organisatie, maar bestonden lang voordat deze organisatie in het leven is geroepen. Het waren de aloude Gereformeerde Kerken, die sinds de dagen der Reformatie af hadden bestaan en die, al waren ze confoederatief met elkander verbonden op grond van één Belijdenis en al leefden ze onder vigueur van één Kerkenorde, toch volkomen zelfstandige Kerken waren, die toen door de machtsdaad van Koning Willem I onder deze Synodale organisatie zijn geplaatst, maar daarmede niet ophielden de wettige voortzetting dezer Kerken te zijn, evenmin als iemand, die eerst een vrij man is en dan op bevel der Overheid in gevangenschap wordt geplaatst, daardoor zijn identiteit verliest of een ander persoon wordt.

Was deze Synodale organisatie nu door deze Kerken zelf aanvaard, dan zou men nog kunnen zeggen, dat zij daardoor van karakter veranderd waren. Maar ook dit is niet het geval. Zoals Prof. Fabius in zijn meesterlijke studie over het Reglement van 52 heeft aangetoond, is deze organisatie onwettig in haar oorsprong, omdat geen enkele wet aan den Koning de bevoegdheid schonk, de inwendige organisatie der Kerk te regelen of te veranderen. Van een vrijwillige aanvaarding van deze onwettig opgelegde organisatie is evenmin sprake geweest, want er was verzet, al is dit verzet met bedreiging van geweld de kop ingedrukt. En zelfs de zoogenaamde vrijmaking der Kerk, waarbij het heette dat de Koning nu aan de Kerk het recht van zich zelf te regeren teruggaf, is niets anders dan een schijnvertooning geweest, daar de Koning de aan de Kerken opgedrongen organisatie liet voortbestaan en de rechtbank elk verzet tegen deze organisatie als een ongeoorloofde daad beschouwde en met verlies van alle kerken-goed strafte.

Dat dit door den Koning aan de Gereformeerde Kerken opgelegde Synodale instituut nu de zelfstandigheid dezer plaatselijke Kerken niet erkende; ze zooveel aan haar stond, oploste in één groot genootschap met plaatselijke afdelingen of gemeenten en zodoende den aard van deze Kerken trachtte te veranderen; is volkomen juist, maar de *wettigheid* hiervan kan door ons, die heel de wettigheid van deze Synodale organisatie betwisten, niet worden toegegeven. Een onwettige bestuursmacht kan geen wettige handelingen verrichten. Het karakter van deze plaatselijke Kerken mag daarom door ons niet bepaald worden naar wat ze volgens het Algemeen Reglement der Hervormde Kerk heeten: plaatselijke afdelingen van het Genootschap der Hervormde Kerk, maar alleen naar wat ze rechtens en historisch zijn: nl. de voortzetting van de vroegere Gereformeerde Kerken, die geen afdelingen waren van een Kerkenootschap, maar plaatselijke openbaringen van Christus' lichaam en als zoodanig autonome bezaten. Geen Synodale reglementen of besluiten kunnen haar dat karakter ontnemen. Trouwens het feit, dat deze plaatselijke gemeenten geen nieuw, door de Synode ingesteld bestuur ontvingen, maar bleven voortbestaan onder de door haar zelf gekozen kerkenraden, toonde, dat welke juridische beschouwingen de Synode er op na mocht houden, het bestaan dezer plaatselijke gemeenten de facto toch erkend bleef.

Dat bij de Separatie in 1834 deze onderscheiding tusschen het Hervormd Kerkenootschap en de nog altoos rechtens voortbestaande Gereformeerde Kerken niet helder genoeg is ingezien, is zoo. Zelfs in de scheidsingsacte van den Kerkeraad van Ulrum komt dit duidelijk genoeg uit. Wel sprak men van een afscheiding of *wederkeering* en gaf men daarmede te kennen, dat men de afscheiding beschouwde als een wederkeering tot de leer, tucht en den dienst der Gereformeerde vaders, maar men verklaarde tegelijk dat men de Hervormde Kerk als een valse Kerk beschouwde en daarom krachtens het ambt der geloovigen zich van deze Kerk afscheide, tot dat zij tot den waarachtigen dienst des Heeren zou terugkeeren. Dat de Kerkeraad van Ulrum namens de gemeente, die nog altoos wettig bestond, de gehoorzaamheid aan de onwettige Synode opzede, werd niet gezegd. Men scheide zich als individuen van een Kerk af, die men in haar geheel als een valse Kerk beschouwde. Zelfs sprak men later, wanneer ergens een nieuwe afgescheiden gemeente gesticht werd, van de stichting van een nieuwe Kerk; men gaf den alouden naam van Gereformeerde Kerk prijs, deed, zij het onder dwang van de Overheid, afstand van het recht op het kerkegoed en liet zich door den Staat ten slotte als een nieuw Kerkenootschap in Nederland erkennen. Maar bij de Doleantie in 1886 is aldus niet gehandeld. In geen enkel actestuk wordt de Hervormde Kerk als geheel voor een valse Kerk verklaard. Men scheide zich niet individueel van de Hervormde Kerk af, om nu een nieuwe Kerk te stichten, maar wilde dat de *ambtsdragers* namens heel de gemeente het opgelegde synodale juk zouden afschudden, om tot de aloude Belijdenis en Kerkenorde, die nooit rechtstreeks waren afgeschaft, weer te keeren. Men behield den alouden naam der Gereformeerde Kerken, handhaafde zijn goed recht op het kerkegoed en behield zich liever met het instituut der „kerkelijke kassen“ dan met verloochening van het historische recht der Kerk zich door de Overheid als een nieuwe Kerk te laten erkennen.

Nu is het zeker waar, dat door deze reformatorische actie eerst in 1834 en daarna in 1886 de schuld zoolaf van de Hervormde Kerk als zoodanig van de degenen, die haar trouw bleven, verzwafd is geworden. Een Kerk, die den eisch tot reformatie verwerpt, die degenen, die opkomen voor het Koningschap van Christus afzet en uitbant, en daarentegen den bestrijders der waarheid de hand boven het hoofd houdt, laadt een ontzaglijke zware schuld op zich. En degenen, die in plaats van met de reformatie mede te gaan, toch onder deze Synodale organisatie bleven, ook al veroordeelden zij haar ongoddelijk karakter, gaar evenmin vrij uit. Maar gelijk wij reeds vroeger hebben opgemerkt, gaat het daarom toch niet aan, te stellen, dat nu op elke plaats, waar dank zij de actie van 1834 of die van 1886 weer een zuivere Gereformeerde Kerk tot openbaring is gekomen, degenen, die met deze reformatie niet zijn medegegaan, daarom als leden van de plaatselijke afdeling van het Hervormd Genootschap zijn te beschouwen en deze afdeling het karakter van een „Kerk“ te ontzeggen. Vooreerst heeft men wel in het oog te houden, dat een zo beslissende en de scheidslijn absoluut doortrekkende reformatie als in de 16e eeuw plaats vond, toen al wat Protestant was de Roomsche Kerk verlaten heeft, thans niet meer voorkomt. Niet alleen in ons land, maar ook, om dit eene voorbeeld te nemen, in Schotland, waar de Kerk zeer gedeeformeerd was, heeft men niet één secessie gehad, maar telkens nieuwe secessies of pogingen tot reformatie, waardoor telkens weer een nieuw deel der Kerk werd bevrijd uit staatsbanden. En zelfs nu nog schuilt in de Schotsche Staatskerk een deel van het Gereformeerde leven, dat nooit geheel in deze Kerk is uitgestorven. En zoo is het ook bij ons. Het Gereformeerde leven zit zoo diep in ons volk in door een historie van vier eeuwen, dat zelfs in de Hervormde Kerk, hoe gedeeformeerd ze ook zijn moge, dit leven telkens weer opwaakt, weer tot kracht komt en tot nieuwe reformatie drijft. Daarom kan men met geen juridische theorie hier uitkomen. Men heeft met de feiten te rekenen. En dit feit is, dat waar in 1834, evenals in 1886, een zeer belangrijke deel der Gereformeerde gezindheid in de Hervormde Kerk bleef en weigerde met de reformatorische poging mee te gaan, daardoor ook een stuk van de Kerk *afsteek* in de Hervormde organisatie achterbleef. De Kerk is toch nooit anders dan de vergadering der ware Christ-geloovigen, en waar nog ware Christ-geloovigen zijn, is ook nog een Kerk van Christus aanwezig.

Vandaar dat we meenen, dat ook nu nog scherp onderscheiden moet worden tusschen deze Synodale organisatie en de plaatselijke Kerken, die onder haar macht zich bevinden. Wat nu deze Synodale organisatie zelve betreft, kan ons oordeel niet hard genoeg wezen. Niet alleen, dat zij een onwettige macht is, die in de Kerk zich heeft ingedrongen en dat heel deze organisatie lijnrecht ingaat tegen ons Gereformerd Kerkrecht, maar wat nog veel erger is, zij is de Satanische macht gebleken, die de Kerk steeds verder van Christus heeft afgedreven. Zijn heerschappij over de Kerk heeft te niet gedaan, zooveel aan haar stond en de Kerk aan de macht van het ongelooft heeft prijsgegeven. Een oordeel over de personen, die in deze Synodale besturen zitten, vellen we daarom niet. We spreken alleen over het instituut als zoodanig en over den geest, die dit instituut beheerscht. En dan behoef men de historie van wat het Synodale instituut heeft gedaan in al de jaren, dat het bestaan heeft, slechts na te gaan, om te zien, hoe van deze Synodale organisatie nooit anders is uitgegaan dan een de Kerk verwoestende werking. In dien zin genomen, kan men van deze Synodale organisatie zeggen, dat zij het schrikkelijke beeld van een *valse Kerk* ons vertoont. Niet alsof elk der konetekenen, die onze Confessie van de valse Kerk ons geeft, daarom op deze organisatie reeds ten volle van toepassing zou zijn. Maar wel, zoals Prof. Bavink in zijn Dogmatiek het uitdrukt, wanneer wij onder een valse Kerk verstaan „de hiërarchische macht van bijgeloof of ongelooft, welke in de plaatselijke Kerken zich opwierp en aan hare ordinarissen meer macht en autoriteit toeschreef dan den Woorde Gods“ (Geref. Dogmatiek 2 blz. 343). Een macht, die wel van deze plaatselijke Kerken zelf te onderscheiden is, want vereenzelvigd met deze hiërarchische macht van het ongelooft, die zich in haar indrong, mag de plaatselijke Kerk niet.

Een motie van afkeuring.

De Ring Sneek en omstreken van den Nederlandschen Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden grondslag, 15 Januari 1919 in vergadering bijeen:

a. met auzigende verootvaardiging vernemende: dat de leetuur door Dalmelers Instituut voor Zelfontwikkeling verspreid en aanbevolen, de doorwerking van de beginselen der nieuwe Theosofie — vloekbare vereenselving van Christus en Boedha — sterk bevordert; dat onder 't mom van 't „Soli Deo Gloria“ in de advertentiekolommen van ons „Gereformerd Jongelingsblad“, voor genoemd heilloos onderzocht propaganda wordt gedreven; (Zie o. m. „Geref. Jongel. Blad“ 30e Jaargang No. 8.) van oordeel:

dat tegen deze snafdelijke krenking onzer heilige beginselen nauweliktend moet gewaakt; waakt het optreden van de Redactie van genoemd orgaan, welke op protest van verschillende zijde, zich in geheimzinnig stilzwijgen blijft hullen; spoort alle, bij onzen Bond aangesloten, Verenigingen die de leuze „Wij blijven Gerefor-

meerd“ op hunne b te duldén, dat door van den Bond gep besmeurd, of, dat de tentien, waarin zijd „Nieuwe Theosofie“ stroomingen van on onze Gereformeerde koers harer bestemm b. besluit deze i Pers te publiceren.

Al is de toon v wat fonsch, toch dankbaar, dat hij verderfelijken Inlv Institut uitgaat, waarschuw.

Ook wij zijn Christelijke bladen als het Gereform tentien van zul nemen; vooral een dergelijke m geplaatst.

Natuurlijk kan stratie niet altoos bedoelingen achte ziten, vooral niet een titel worden a critiek oefene me zulk een advertent blad voorkomt. De woonlijk met deze administratie is n hoogte om te beo een advertentie s.

Maar wel had Jongelingsblad be gewaarshuud we het plaatsen van spreken en haar voor het gevaar d

Geen versch

Mr. A. J. W. va ons om onzen le hrij volkomen be over de verplicht om bij elke kerke na te gaan, of i wettige bezwaren Woord zijn in te aan de gemeente huwelijksbevestig danige bezwaren i raat, merkt bij op gezegd, want al tot het wegvallen neem u allen to wettige verhiinder voorgekomen, ha vóór de toespraak gezegd, dat de heeft gevonden teg van het huwelij, om het belang d Alleen om te doo burgerlijke sanctie houdingen kan v de bovengenoemd wege blijven.

Gaarne plaatsen waren er ook ge over, dat er in dit tusschen den hem ons sprake was, a uitdrukking tot m Toch schijnt het de heer Van I niet voldoende gemente geen v gebracht. De heer alleen den Kerker geen wettig bezw de kerkelijke beve En dat nu is niet hetgeen bij de b dragers wordt ge ook in het huw moet-komen, dat maar ook de gem heeft, die wettig i oude formule: „Ik dat er geen wett gekomen“, opgesl zouden we niet i hier een principieel meerd Kerkrecht te ten voren, dat tiging plaats zal b dient om de gemi geven bezwaren i dient de Kerkeras bij hem geen wet huwelijksbevestig de Kerkeraad ge gevonden, behoefte gemeente te wor dit vanzelf spre anders niet tot de overgaan.

Van enig pri den heer Van B derhalve geen spr of ook op dit om het met ons eens zelve hangen we o ons oordeel behoort de veranderde v en Staat, maar on van de gedachte, bij de huwelijksk was dit metterda huwelijken toen i Dienst des Woon woonlijk zelfs op het geval is, en zoodat alleen de f er bij komen, hee meer.

De dank

Av.

Een onzer leze dat degenen, die a deelgenomen, vo